Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Komuniciranje o temeljnim pravima i vladavini prava”

(samoinicijativno mišljenje)

(2023/C 100/04)

Izvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Suizvjestitelj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Odluka Plenarne skupštine:	20.1.2022.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
	(samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	23.11.2022.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.12.2022.
Plenarno zasjedanje br.:	574
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani):	199/3/4

1. **Zaključci i preporuke**

1.1 Europska unija temelji se na zajedničkim vrijednostima, kako je navedeno u članku 2. UEU-a: vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava, ljudskih prava, pluralizma, nediskriminacije, tolerancije, pravde, solidarnosti i jednakosti muškaraca i žena. Vladavina prava i ljudska prava dio su europskog identiteta.

1.2 Osim toga, u Povelji o temeljnim pravima, kao osnovnom i obvezujućem dokumentu, navodi se da je Unija utemeljena na nedjeljivim, univerzalnim vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti te se temelji na načelima demokracije i vladavine prava ([1]). Jačanje primjene Povelje istodobno je obveza i smislen način da se ljudi zaštite i osvijeste o važnosti zaštite vladavine prava i temeljnih prava. Iako Odbor podržava sve napore koji se ulažu u tom području, naglašava da je potrebno da sve institucije EU-a aktivno i izravno komuniciraju sa širom javnošću. Vladavina prava i temeljna prava iznimno su važni i moraju postati dio zajedničke građanske i demokratske kulture na kontinentu.

1.3 Venecijanska komisija Vijeća Europe nudi jasan opis ključnih načela koja su obuhvaćena vladavinom prava: zakonitost, pravna sigurnost, sprečavanje zlouporabe ovlasti, jednakost pred zakonom i nediskriminacija te pristup pravosuđu ([2]). To su jasni kriteriji za procjenu sukladnosti svake državne mjere s načelima vladavine prava i potvrdio ih je Sud ([3]).

1.4 EGSO potiče sve institucije EU-a na nultu toleranciju prema povredama vladavine prava u državama članicama. EU ima pravnu obvezu podržavati vladavinu prava i zaštitu temeljnih prava, neovisno o namjerama raznih političkih aktera koji mogu postupati protivno tom cilju.

([1]) Povelja Europske unije o temeljnim pravima (SL C 326, 26.10.2012., str. 391.), Preambula.
([2]) Venecijanska komisija Vijeća Europe, Kontrolni popis vladavine prava, usvojen na njezinu 106. plenarnom zasjedanju, 2016.
([3]) Presuda od 16. veljače 2022., Poljska protiv Parlamenta i Vijeća, C-157/21, presuda Suda EU:C:2022:98, točka *325*.

1.5 EGSO ističe presudu Suda prema kojoj je proračun jedan od instrumenata koji čini konkretnom obvezu svih država članica da poštuju temeljne vrijednosti EU-a, uključujući vladavinu prava i ljudska prava ([4]).

1.6 Godišnje izvješće Europske komisije o vladavini prava vrijedan je instrument koji može spriječiti nazadovanje demokracije, vladavine prava i zaštite temeljnih prava. Međutim, potrebno ga je reformirati da bi ostvario svoje ciljeve. Trebalo bi ga prilagoditi tako da uključuje sve vrijednosti iz članka 2. UEU-a, pravne i/ili financijske mjere u slučaju kad preporuke za pojedinu zemlju nisu u potpunosti uzete u obzir i peti stup posvećen praćenju nacionalnih kretanja povezanih s građanskim prostorom ([5]).

1.7 EGSO je već istaknuo da civilno društvo ima ključnu ulogu u očuvanju demokracije u Europi i da samo snažno i raznoliko civilno društvo može obraniti demokraciju i slobodu i sačuvati Europu od autoritarizma ([6]). Osim toga, ne postoji vladavina prava bez demokracije i temeljnih prava i obrnuto. Ta su tri koncepta neraskidivo povezana ([7]). Stoga EGSO poziva sve relevantne strane da prestanu govoriti o tzv. neliberalnoj demokraciji, čak i da bi kritizirale taj koncept. Ne postoji demokracija bez liberalnih načela.

1.8 Nastojanjima da vladavina prava postane opipljiva stvarnost trebalo bi se pridružiti više dionika: socijalni partneri, strukovne organizacije, kao što su odvjetničke komore, i organizacije na lokalnoj razini koje rade s ranjivim osobama i zajednicama više izloženima riziku od napada, nepovoljnog položaja i diskriminacije.

1.9 Vladavinu prava i ljudska prava neki mogu smatrati izričito apstraktnim, dalekim, žargonskim i pravnim konceptima. Djelotvorna komunikacija o vladavini prava iziskuje usredotočenost na zajedničke vrijednosti i povezane koncepte pravednosti i pravde. Pritom može pomoći i autentična priča prave osobe koja se krije iza dokaza i statistike.

1.10 EGSO poziva države članice da vladavinu prava i temeljna prava uključe u škole i visoko obrazovanje. Građansko obrazovanje trebalo bi biti obvezno, trebalo bi ga početi poučavati što prije i to tijekom više godina, a osim toga, potrebno je osigurati sredstva EU-a i nacionalna sredstva za odgovarajuće osposobljavanje nastavnika građanskog obrazovanja.

1.11 Okvir ljudskih prava temelji se na načelu odgovornosti i stoga iziskuje mjere za utvrđivanje tko je odgovoran za koji ishod, kao i za utvrđivanje poželjnih promjena politike. Također je važno utvrditi pitanja od općeg interesa za širu javnost, kao što su pristup energiji, prijevozu, regionalnoj jednakosti, radu, stanovanju, zdravstvenoj skrbi i raznim drugim javnim uslugama na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

1.12 Zaštita ljudskih prava i vladavina prava jačaju se kroz snažnu socijalnu državu, bez obzira na različite oblike koje ona može poprimiti u Europi. Ta međusobna povezanost prepoznata je u europskom stupu socijalnih prava, osnovnom alatu politike za izgradnju uključivije Unije.

1.13 Inicijative na lokalnoj razini i osobe koje su iskusile siromaštvo moraju zauzeti središnje mjesto u demokratskoj obrani ljudskih prava. Ne postoji bolji način za obranu ljudskih prava, posebno socijalnih prava, nego da se glas osoba koje su najviše pogođene nejednakostima, siromaštvom i socijalnom isključenošću čuje u javnom prostoru i raspravama o politikama.

([4]) Poljska protiv Parlamenta i Vijeća, C-157/21, točke130. i 131.; presuda od 16. veljače 2022., Mađarska protiv Parlamenta i Vijeća, C-156/21, presuda Suda EU:C:2022:97, točke 116. i 117.

([5]) Laurent Pech i Petra Bard, *Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values* (Izvješće o vladavini prava i EU-ovo praćenje i provedba vrijednosti iz članka 2. UEU-a), Izvješće za Odbor Europskog parlamenta za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove i Odbor Europskog parlamenta za ustavna pitanja, veljača 2022., str. 12–13.

([6]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Postizanje postojane demokracije snažnim i raznolikim civilnim društvom” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 228, 5.7.2019., str. 24.).

([7]) Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora – Europski nadzorni mehanizam za vladavinu prava i temeljna prava (samoinicijativno mišljenje) (SL C 34, 2.2.2017., str. 8.).

2. **Opće napomene**

2.1 EGSO podsjeća na stajalište koje je iznio u svojem mišljenju SOC/598 (2018): „Vladavina prava međusobno je povezana s jamstvima zaštite pluralističke demokracije i poštovanja temeljnih prava i neodvojiva je od njih. Vladavinom prava jamči se da vlade poštuju standarde temeljnih prava, a pluralistička demokracija jamči da vlade provode politike kojima se unapređuje dobrobit njihovih naroda. Poštovanjem same vladavine prava ne jamči se da zakon poštuje temeljna prava ni da je zakon oblikovan u skladu s uključivim i zakonitim postupcima temeljenim na dobro obaviještenim, pluralističkim i uravnoteženim javnim raspravama i sudjelovanju. Da bi se izbjegla puka ‚vladavina pravom', potrebno je poštovati temeljna prava i standarde pluralističke demokracije uz vladavinu prava" ([8]).

2.2 Kako je istaknuto u izvješćima Komisije o vladavini prava za 2021. i 2022., očuvanje povjerenja građana u javne institucije i vladavinu prava iziskuje, među ostalim, postojanje neovisnog pravosudnog sustava s djelotvornim sudskim nadzorom kako bi se osigurala sukladnost s pravom EU-a; snažnu javnu posvećenost borbi protiv korupcije i osiguravanju demokratske odgovornosti; medijski pluralizam i slobodu medija, uključujući transparentnost vlasništva nad medijima; transparentne ustavne i institucijske mehanizme za osiguravanje sustava provjere i ravnoteže uz aktivno sudjelovanje civilnog društva i jačanje međunarodne suradnje za održivi razvoj, ljudska prava, demokraciju i vladavinu prava ([9]). U izvješću za 2022. Komisija je također istaknula ozbiljne prijetnje za vrijednosti EU-a i poredak utemeljen na pravilima koje proizlaze iz ruske agresije na Ukrajinu, koja teško krši međunarodno pravo i načela Povelje UN-a te, osim europske i globalne sigurnosti i stabilnosti, narušava demokraciju, kao i vladavinu prava ([10]).

2.3 Nikakva demokratska ni reprezentativna norma ne može opravdati kršenja vladavine prava i temeljnih prava. Institucije EU-a, a posebno Europska komisija, moraju upotrijebiti sve instrumente koji su im na raspolaganju kako bi vratile integritet načelâ EU-a.

2.4 Zbog praćenja stanja na terenu organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava imaju ključnu ulogu, posebno u situaciji pogoršanja stanja vladavine prava i napada na ljudska prava ([11]). Autoritarne vlade prijete organizacijama civilnog društva ne samo smanjenjem i premještanjem dostupnog prostora za njihove aktivnosti nego i osobnim prijetnjama i progonom, financijskim ograničenjima ili neodgovarajućom zaštitom od fizičkih i verbalnih napada ([12]).

2.5 Kako je prethodno istaknuto, ukupni kapacitet organizacija civilnog društva i boraca za ljudska prava za rad unutar okvira Povelje o temeljnim pravima trebalo bi značajno ojačati putem paketa koji uključuje osposobljavanje i prijenos znanja, organizacijsku i financijsku potporu te zaštitu od napada i negativnih kampanja ([13]). U tom cilju EGSO potiče Komisiju da predloži sveobuhvatnu strategiju europskog civilnog društva koja bi pružila smjernice za suradnju, rad na izgradnji kapaciteta i djelotvornu komunikaciju o vladavini prava i temeljnim pravima.

2.6 EGSO smatra da je rad organizacija civilnog društva i boraca za ljudska prava ključan kako bi se ranjivim skupinama pomoglo da se nose s ozbiljnim izazovima za svoju sigurnost, dobrobit i dostojanstvo. Svi bi se ljudi jednog dana mogli naći u ranjivom položaju. U mnogim se slučajevima izvori ranjivosti preklapaju i dovode do strukturne marginalizacije i diskriminacije.

([8]) Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti proračuna Unije u slučaju općih nedostataka u pogledu vladavine prava u državama članicama" (COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD)) (SL C 62, 15.2.2019., str. 173.).

([9]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Izvješće o vladavini prava za 2021. Stanje vladavine prava u Europskoj uniji (COM/2021/700 final).

([10]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Izvješće o vladavini prava za 2022.: Stanje vladavine prava u Europskoj uniji (COM/2022/500 final).

([11]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Vijeću – Daljnje jačanje vladavine prava u Uniji: trenutačno stanje i mogući sljedeći koraci (COM(2019) 163 final) (SL C 282, 20.8.2019., str. 39.).

([12]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Populizam i temeljna prava – prigradska i ruralna područja" (samoinicijativno mišljenje) (SL C 97, 24.3.2020., str. 53.), t. 1.6.

([13]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u (COM(2020) 711 final) (SL C 341, 24.8.2021., str. 50.).

2.7 Zaštitu vladavine prava i temeljnih prava trebalo bi osigurati i u kontekstu zaštite demokracije, posebno promicanja slobodnih i poštenih izbora i snažnog demokratskog sudjelovanja ([14]). Onaj tko je u položaju da dovodi u pitanje vladavinu prava djeluje i protiv političke oporbe i neovisnih masovnih medija. Akcijski plan za europsku demokraciju neophodan je korak u tom smjeru.

2.8 Socijalni partneri imaju značajnu ulogu u komuniciranju o vladavini prava i temeljnim pravima. Pogoršanje političke i pravne klime u zemlji utječe na sva radna mjesta. Poduzeća, MSP-ovi i socijalna poduzeća ne mogu djelotvorno poslovati ako nisu uspostavljeni sustavi zaštite vladavine prava i temeljnih prava. Socijalni partneri trebali bi se posvetiti radu na poboljšanju integriteta i djelotvornosti. Radnici moraju moći slobodno osnivati sindikate i pridruživati im se po vlastitom izboru, a sindikati moraju moći slobodno djelovati ([15]). Radnici i zaposlenici imaju pravo pregovarati i sklapati kolektivne ugovore i, u slučaju sukoba interesa, poduzimati kolektivne mjere radi obrane vlastitih interesa, uključujući štrajkove ([16]).

2.9 Agencija za temeljna prava ima znatan kapacitet za prikupljanje relevantnih informacija. Već je sastavila opsežnu bazu znanja koju mogu upotrebljavati svi zainteresirani akteri. Njezina je stručnost pouzdana i trebala bi pružati osnovu za poboljšanje njezine komunikacijske dimenzije. Agenciji bi trebalo dodijeliti više sredstava kako bi se uključila u javnu komunikaciju u svim državama članicama EU-a. Potrebna je veća suradnja sa specijaliziranim institucijama kao što su Vijeće Europe i Ured OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODHIR).

2.10 EU je također globalni akter, čija je odgovornost da poštuje vladavinu prava i temeljna prava u središtu njegova međunarodnog identiteta i uloge. U svim vanjskim politikama, programima, instrumentima i mjerama trebalo bi se odražavati njihovo središnje mjesto u EU-u i važnost za demokratski svijet u kojem vlada mir.

3. **Posebne napomene**

3.1 *Pozitivan diskurs i okvir*

3.1.1 Građansko obrazovanje u području načela demokracije, temeljnih prava i vladavine prava trebalo bi učvrstiti na svim razinama. Komisija bi također trebala nastaviti promicati senzibilizaciju javnosti ambicioznim komunikacijskim planom ([17]).

3.1.2 Mit o stvaranju EU-a više nije sâm po sebi dovoljan da privuče europske stanovnike. EU bi trebao predložiti diskurse o poželjnoj budućnosti i oživiti ključna načela koja su imala veliku ulogu u europskom projektu ([18]), uključujući vladavinu prava i temeljna prava. To je posebno važno u kontekstu ruske vojne agresije na Ukrajinu.

3.1.3 Okvir ljudskih prava temelji se na načelu odgovornosti i stoga iziskuje mjere za utvrđivanje tko je odgovoran za koji ishod i za koju poželjnu promjenu politike. Također je važno utvrditi pitanja od općeg interesa za širu javnost, pitanja kao što su pristup prijevozu, energiji, radu, stanovanju, zdravstvenoj skrbi i raznim drugim javnim uslugama na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Mora se učiniti više od samog kritiziranja situacije koja nije u skladu sa standardima ljudskih prava i opisati budućnost u čijoj izgradnji mogu pomoći vladavina prava i ljudska prava poticanjem pozitivnih asocijacija kod ljudi ([19]).

([14]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o akcijskom planu za europsku demokraciju (COM(2020) 790 final) (SL C 341, 24.8.2021., str. 56.).

([15]) Članak 8. stavak 1. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

([16]) Članak 28. Povelje EU-a o temeljnim pravima.

([17]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o akcijskom planu za europsku demokraciju (COM(2020) 790 final) (SL C 341, 24.8.2021., str. 56.).

([18]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Populizam i temeljna prava – prigradska i ruralna područja” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 97, 24.3.2020., str. 53.).

([19]) Agencija Europske unije za temeljna prava, Deset ključnih savjeta za učinkovito informiranje o ljudskim pravima, 2018.; Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava, *Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights* (Savjeti za djelotvorno izražavanje o ekonomskim i socijalnim pravima), 2019.

3.1.4 Vladavina prava ne postoji bez demokracije i temeljnih prava i obrnuto. Ta su tri koncepta neraskidivo povezana ([20]). Stoga EGSO potiče sve relevantne strane da prestanu govoriti o tzv. neliberalnoj demokraciji, čak i kad to upotrebljavaju kako bi kritizirale taj koncept. Ne postoji demokracija bez liberalnih načela. Neliberalna demokracija nije jedna od alternativa niti je čak razrijeđeni oblik demokracije. Neliberalna demokracija nije demokracija.

3.2 *Potrebne politike i relevantna područja politika*

3.2.1 Kao što je EGSO prethodno primijetio, postoji korelacija između percipiranog ili stvarnog nepostojanja koristi od ekonomskog blagostanja, s jedne strane, i negativnih stavova prema javnim institucijama i temeljnim načelima, s druge strane ([21]).

3.2.2 Obrana ljudskih prava i vladavine prava iziskuje korake za utvrđivanje politika koje mogu poboljšati svakodnevicu ljudi.

3.2.3 Zaštita ljudskih prava i vladavina prava jačaju se kroz snažnu socijalnu državu, bez obzira na različite oblike koje ona može poprimiti u Europi. Ta međusobna povezanost prepoznata je u europskom stupu socijalnih prava, osnovnom alatu politike za izgradnju uključivije Unije ([22]). Radnici moraju imati pravo na poštenu plaću koja omogućuje dostojanstven životni standard (šesto načelo stupa) i svatko kome nedostaju dostatna sredstva mora imati pravo na odgovarajući minimalni dohodak, kako bi se osiguralo da može živjeti dostojanstveno u svim fazama života, te djelotvoran pristup potpornim dobrima i uslugama (14. načelo) ([23]).

3.2.4 Pandemija bolesti COVID-19 podsjeća na važnost univerzalnog, pristupačnog i pravednog javnozdravstvenog sustava. EGSO ponavlja stajalište koje je iznio u svojem mišljenju SOC/691 (2022.): „EU i njegove države članice trebali bi ozbiljno promisliti o uzrocima krize s društvenog aspekta i o razlozima koji su doveli do toga da je većina europskih zdravstvenih sustava zbog pandemije došla do ruba urušavanja. Višegodišnja politika štednje dovela je do općeg trenda neulaganja u zdravstveni sektor i druge ključne socijalne usluge (pomoć uzdržavanim osobama i ranjivim skupinama, domovima za starije osobe itd.), što je stvorilo tempiranu bombu koja je eksplodirala pred najvećim zdravstvenim izazovom” ([24]).

3.2.5 Pandemija nije jedina kriza koja utječe na temeljna prava. Rat u Ukrajini ugrožava milijune ljudi u Ukrajini i diljem svijeta. Klimatske promjene i s njima povezani izazovi i katastrofe, primjerice šumski požari, izravno utječu na ljude diljem kontinenta. Mnogi Europljani bore se s povećanim cijenama energije. Europske alate za djelovanje trebalo bi ažurirati i prilagoditi na odgovarajući način.

3.2.6 Politike, posebno one o ekonomskoj reformi, trebale bi se temeljiti na sustavnim *ex ante* i *ex post* procjenama učinka na ljudska prava ([25]) kako bi omogućile informirane i uključive europske i nacionalne rasprave o arbitraži i prilagodbi političkih izbora ([26]).

([20]) Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Analizi transparentnosti, metodologije i resursa koji se koriste za procjene i evaluacije učinka koje Europska komisija provodi u cilju poboljšanja kvalitete europskog zakonodavstva” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 34, 2.2.2017., str. 8.).

([21]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Populizam i temeljna prava – prigradska i ruralna područja” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 97, 24.3.2020., str. 53.).

([22]) Europska komisija, Europski stup socijalnih prava u 20 načela.

([23]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Za europsku okvirnu direktivu o minimalnom dohotku” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 190, 5.6.2019., str. 1.).

([24]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Utjecaj COVID-a 19 na temeljna prava i vladavinu prava diljem EU-a i budućnost demokracije” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 275, 18.7.2022., str. 11.).

([25]) Neovisni stručnjak UN-a za posljedice stranog duga i drugih povezanih međunarodnih financijskih obveza država u pogledu potpunog ostvarenja svih ljudskih prava, osobito ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, *Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies* (Vodeća načela za procjenu učinka politika gospodarskih reformi na ljudska prava), Dokument UN-a A/HRC/40/57, 19. prosinca 2018.

([26]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Populizam i temeljna prava – prigradska i ruralna područja” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 97, 24.3.2020., str. 53.).

3.2.7 Veću pozornost trebalo bi pridati glavi III. (Jednakost) i glavi IV. (Solidarnost) Povelje o temeljnim pravima kao ključnim elementima demokratskog kredibiliteta EU-a koji se temelji na vrijednostima ([27]). Sva ljudska prava priznata u Povelji nedjeljiva su, neovisna i jednako važna. Kako je Europski sud za ljudska prava istaknuo u jednom povijesnom predmetu, nema nepropusne podjele između socioekonomskih prava te građanskih i političkih prava ([28]).

3.2.8 Poželjna bi bila daljnja suradnja između institucija EU-a i država članica kako bi se zajamčilo da svi građani i stanovnici ostvaruju sva prava priznata u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, Europskoj socijalnoj povelji (u njezinim višestrukim oblicima) i relevantnim konvencijama UN-a o ljudskim pravima. EGSO poziva Komisiju i države članice da na odgovarajući način uzmu u obzir europski stup socijalnih prava i Europsku socijalnu povelju tijekom izrade, tumačenja i provedbe prava EU-a.

3.2.9 EGSO poziva sve države članice da potpišu i ratificiraju (revidiranu) Europsku socijalnu povelju iz 1996. i da prihvate postupak kolektivnih žalbi Europskog odbora za socijalna prava.

3.2.10 EGSO podupire inicijativu Komisije za omogućavanje ekonomskih korektivnih mjera prema državama članicama u kojima postoje ozbiljne i stalne povrede vrijednosti navedenih u članku 2. UEU-a ([29]). „Komisija mora osigurati odgovarajuće ljudske i financijske resurse i dosljedno slijediti upozorenja o mogućim povredama. Pritom Komisija mora strogo primjenjivati objektivne kriterije i ispitivati povrede na isti način u svim državama članicama" ([30]).

3.3 *Demokratska obrana ljudskih prava i važnost proživljenog iskustva*

3.3.1 Prema opsežnoj anketi koju je provela Agencija za temeljna prava, gotovo devet od deset osoba u EU-u smatra da su ljudska prava važna za stvaranje pravednijeg društva. ([31]) Europljani i Europljanke smatraju da ljudska prava mogu imati značajnu ulogu u njihovim životima.

3.3.2 Kako bi ljudska prava postala stvarnost diljem Europe, potrebne su mjere za isticanje načina na koji ljudska prava – na primjer socijalna prava kao što su pravo na rad, socijalnu sigurnost, stanovanje, obrazovanje i zdravstvena skrb – mogu u svakodnevnom životu pozitivno utjecati na svakoga, i to na mjestima koja su im najvažnija i u njihovim lokalnim zajednicama ([32]).

3.3.3 Inicijative na lokalnoj razini i osobe koje su iskusile siromaštvo moraju zauzimati središnje mjesto u demokratskoj obrani ljudskih prava. Ne postoji bolji način za obranu ljudskih prava, posebno socijalnih prava, nego da se glas osoba koje su najviše pogođene nejednakostima, siromaštvom i socijalnom isključenošću čuje u javnom prostoru i raspravama o politikama. Pritom može pomoći i autentična priča prave osobe koja se krije iza podataka i statistike. Da bi se socijalna prava shvatila ozbiljno, osim drugačijih politika potrebni su i uključiviji procesi za oblikovanje tih politika. ([33])

3.3.4 Europsko društvo ne može si dopustiti lažni izbor između dviju mogućnosti – prava ili demokracije. Da bi se poštovala ljudska prava, ona bi se morala popularizirati među svima izgradnjom i očuvanjem pokreta za zagovaranje prava na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini.

([27]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u (COM(2020) 711 final) (SL C 341, 24.8.2021., str. 50.).

([28]) Airey protiv Irske, presuda, osnovanost, zahtjev br. 6289/73 (1979) presuda ESLJP-a od 9. listopada 1979., točka 26.

([29]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Utjecaj COVID-a 19 na temeljna prava i vladavinu prava diljem EU-a i budućnost demokracije" (samoinicijativno mišljenje) (SL C 275, 18.7.2022., str. 11.).

([30]) Mišljenje Europskog odbora regija – Od polja do stola: lokalna i regionalna dimenzija (SL C 194, 12.5.2022., str. 27.).

([31]) Agencija za temeljna prava, *Many Europeans believe human rights can build a fairer society but challenges remain* (Mnogi Europljani smatraju da ljudska prava mogu izgraditi pravednije društvo, no i dalje su prisutni izazovi), priopćenje za medije od 24. lipnja 2020.

([32]) Casla, Koldo i Barker, Lyle, *Human Rights Local* (Ljudska prava na lokalnoj razini), *blog Centra za ljudska prava – Sveučilište u Essexu*, 17. siječnja 2022.

([33]) Casla, Koldo, Nothing about us, without us, is really for us (Ništa o nama bez nas zapravo nije za nas), *Global Policy*, 14. listopada 2019.

3.3.5 Skupine civilnog društva moraju predvoditi taj proces, a javna tijela u EU-u i državama članicama moraju olakšati demokratsku obranu ljudskih prava transparentnim djelovanjem i poštovanjem uloge civilnog društva prema kojoj se ta tijela pozivaju na odgovornost. Trebalo bi jačati nacionalne institucije za ljudska prava koje trebaju podizati svijest o mogućim pravnim lijekovima dostupnima građanima.

Bruxelles, 14. prosinca 2022.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG